

QORTI ĊIVILI PRIM' AWLA

**ONOR IMHALLEF
DR FRANCESCO DEPASQUALE
LL.D. LL.M. (IMLI)**

**Seduta ta' nhar il-Hamis
Hmistax (15) ta' Dicembru 2022**

Rikors Numru 850/2013 FDP

Fl-ismijiet

Frank Buhagiar (ID 296368M)

Vs

Alfred Buhagiar (ID 72689M), Maria Dolores sive Doris Axisa (ID 698350M) u b'digriet tas-16 ta' Frar 2017, l-atti ġew trasfużi f'isem uliedha Maria Claudia Buhagiar (ID 491779M) u Davinia Anne Borg (ID 518182M), Pauline Gixti (ID 351552M), Mario Buhagiar (ID 489654M), Stephen Buhagiar (ID 438061M), Mary Dimech (ID 671862M) u Rita Fenech (ID 315164M)

Il-Qorti:-

1. Rat ir-rikors datat 4 ta' Settembru 2013, li permezz tiegħu r-rikorrent talab is-segweni:

- 1. Illi r-rikorrent flimkien mal-intimati kollha u ma' Carmel Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 513553M); John Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 32356M), Saviour sive Sunny Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 785158M); Raymond Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 308157M), Eugenio Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 293360M); Antoine Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 232767M); u Noel Buhagiar (karta tal-identita' bin-numru 436669M) huma lkoll aħwa u ulied il-mejtin Francis u Giorgia nee' Cassar.*
- 2. Illi Francis Buhagiar - missier ir-rikorrent u l-intimati u l-aħwa l-oħra Buhagiar indikati fl-ewwel premessa - miet qabel martu Giorgia nee' Cassar, li, wara l-mewt tal-imsemmi żewġha Francis Buhagiar, kienet għamlet diversi testmenti u in forza tal-aħħar testament revokatorju tagħha*

datat it-tletin (30) ta' Settembru, 2008 in atti Nutar Margaret Heywood (kopja hawn annessa bhala Dokument A), filwaqt li hassret u rrevokat kwalunkwe testment li kienet għamlet qabel, innominat lill-intimati bhala eredi universali tagħha filwaqt li ddižeredat lir-rikorrent (u lil hutu l-oħra John, Raymond, Saviour sive Sunny, Eugenio, Antoine, Frank u Noel, aħwa Buhagiar) għaliex, skond hi, huma ċaħdu mingħajr raġuni l-manteniment lit-testatriċi billi lanqas ma huma jagħtuha l-użufrutt li ħallielha żewġha Francis Buhagiar fit-testment unica carta fl-atti tan-Nutar Dottor Philip Saliba tal-25 ta' Settembru, 1981.

3. *Illi ž-żmien li hija għamlet din id-dispożizzjoni l-imsemmija Giorgia Buhagiar kienet taħt l-influwenza ta' almenu wieħed minn uliedha, Alfred Buhagiar (u dan kif se jiġi ampjament ippruvat), u fil-fatt f'dan it-testment u anke f'dawk preċedenti li mbagħad ġew revokati permezz ta' dan it-testment l-imsemmija Giorgia Buhagiar għamlet numru ta' disposizzjonijiet illi joħolqu preferenzi bejn l-ulied - liema ulied, bl-eċċezzjoni tal-intimati Alfred Buhagiar u (sa ċertu punt) Maria Dolores sive Doris Axisa, huma disposti illi l-assi ereditarji kollha derivanti kemm mill-wirt tad-defunt missierhom Francis Buhagiar u kif ukoll tad-defunta ommhom Giorgia Buhagiar jiġu maqsuma b'mod ugwali bejn l-aħwa kollha (vide Dokument B hawn annes).*
4. *Illi r-rikorrenti itenni illi d-dižeredazzjoni tiegħu mhijiex valida u applikabbli skond il-liġi għaliex fl-ewwel lok fid-dispożizzjoni testamentarja li permezz tagħha ġiet ordnata d-dižeredazzjoni ma ġietx indikata liema waħda mir-raġunijiet elenkati fl-artikolu 623 tal-Kodiċi Ċivili kienet qed tiġi ordnata d-dižeredazzjoni u fit-tieni lok għaliex ma teżistix u ma tistax tiġi ppruvata mill-intimati jew min minnhom għandu interess ir-raġuni tad-dižeredazzjoni, kif inhu obbligu tagħhom li jagħmlu a tenur tal-artikolu 625 tal-Kodiċi Ċivili.*
5. *Illi r-rikorrenti dejjem irrispetta bis-šhiħ lil ommu d-defunta Giorgia Buhagiar u kellu għal qalbu l-benesseri u l-interessi tagħha, u dan kif se jiġi ampjament ippruvat waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża.*
6. *Illi għaldaqstant ir-rikorrent huwa intitolat għal-legittima portio mill-wirt ta' ommu d-defunta Giorgia Buhagiar u dan a tenur tal-artikolu 626 tal-Kodiċi Ċivili (diment li ma jintlaħaqx arrangament mod ieħor mal-intimati kollha fis-sens imtenni fid-Dokument 3 hawn annes).*
7. *Illi r-rikorrent jaf li kontestwalment ma' dan ir-rikors ġuramentat, hutu l-oħra illi bhala ġew dižeredati u ċioe' John, Raymond, Saviour sive Sunny, Eugenio, Antoine, Frank u Noel, aħwa Buhagiar qegħdin jippreżentaw ukoll Rikors Ġuramentat huma stess bl-istess kawżali u talbiet dedotti fir-rikors ġuramentat odjern.*
8. *Illi r-rikorrenti qieghed jippreżenta dan ir-Rikors Ġuramentat kontra l-intimati kollha bhala l-eredi tad-defunta omm, Giorgia Buhagiar unikament għall-finijiet tal-integrita' tal-gudizzju stante illi l-intimati Pauline Grixti, Mario Buhagiar, Stephen Buhagiar, Mary Dimech u Rita*

Fenech mhumiex qed joggezzjonaw li r-rikorrent jipparteċipa fil-likwidazzjoni, diviżjoni u assenjazzjoni tal-assi ereditarji tad-defunta ommhom Giorgia Buhagiar (kif juri Dokument B hawn anness) u kieku l-istess aċċettazzjoni saret ukoll mill-intimati Alfred Buhagiar u Maria Dolores sive Doris Axisa ma kien ikun hemm ebda ħtieġa illi ssir din il-kawża u għalhekk l-ispejjeż tal-kawża m'għandhomx jiġu akkollati lill-imsemmi intimati Pauline Grixti, Mario Buhagiar, Stephen Buhagiar, Mary Dimcch u Rita Fenech (għalkemm naturalment id-determinazzjoni ta' din il-kwistjoni hija dejjem riservata għas-savju u superjuri ġudizzju ta' din l-Onorabbli Qorti).

9. *Illi jingħad ukoll illi l-imsemmija Giorgia Buhagiar, omm ir-rikorrent u l-intimati u l-aħwa l-oħra Buhagiar indikati fl-ewwel premessa - mietet fit-22 ta' Lulju, 2011.*

Jgħidu għalhekk l-intimati għaliex m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti -:

- (i) *prevja kwalsijasi dikjarazzjoni oħra talvolta meħtieġa u neċessarja, tiddikjara illi d-dispożizzjoni magħmula fir-raba' artikolu tal-aħħar testament revokatorju datat it-tletin (30) ta' Settembru, 2008 in atti Nutar Margaret Heywood illi perrnezz tagħha r-rikorrent gie diżeredat ma tiswiex fil-konfront tal-istess rikorrent;*
- (ii) *tiddikjara illi konsegwentement ir-rikorrent huwa intitolat għall-ħlas tal-legittima portio lilu spettanti skond il-liġi mill-wirt tad-defunta ommu Giorgia Buhagiar;*
- (iii) *tifforma, tillikwida u tassenja lir-rikorrent il-legittima lilu spettanti skond il-liġi mill-assi ereditarji tad-defunta ommu Giorgia Buhagiar;*
- (iv) *tikkundanna lill-intimati sabiex jassenjaw lir-rikorrent il-legittima lilu spettanti mill-assi ereditarji tad-defunta ommu Giorgia Buhagiar kif tiġi likwidata minn din l-Onorabbli Qorti; u*
- (v) *tinnomina lin-nutar pubbliku sabiex jippubblika l-att opportun, jekk hekk ikun meħtieġ, f'dak il-jum, lok u ħin li jiġu ffissati minn din l-Onorabbli Qorti kif ukoll tinnomina kuraturi sabiex jirrapprezentaw lill-eventwali kontumaċi.*

Bl-ispejjeż kollha kontra l-intimati (jew min minnhom, in vista ta' dak premess fil-paragrafu 7 ta' dan ir-Rikors Ġuramentat) li huma minn issa ngunti għas-subizzjoni.

2. *Rat illi fil-15 ta' Ottubru 2013, l-intimat Alfred Buhagiar laqa' għal dak mitlub billi qajjem is-segweni difiża:*

1. *Illi preliminarjament, ai termini tal-Artikolu 622 tal-Kodiċi Ċivili, dawk il-persuni li ġew diżeredati u f'dan il-każ ir-rikorrenti, m'għandhomx jedd li jitolbu għas-sehem riżervat, u għaldaqstant it-talba t-tieni, t-tielet, r-*

raba' u u l-ħames talba tar-rikorrenti huma intempestivi u għalhekk ma jistgħux jiġu milqugħa;

2. *Illi kif jidher mit-testment li għamlet il-mejta Giorgia Buhagiar fl-atti tan-Nutar Margaret Heywood, fit-30 ta' Settembru 2008, t-testatrici ddeżerdat flimkien mar-rikorrent anke lil uliedha Charles, John, Raymond, Salvatore, Antoine, Frank u Noel aħwa Buhagiar u dan stante kif qalet it-testatrici stess - "peress illi huma ċaħdu mingħajr raġuni l-manteniment li t-testatrici billi lanqas ma huma jagħtuha l-użufrutt li ħallielha żewġha ..." u illi għalhekk din ir-raġuni hija waħda mir-raġunijiet ikkontemplati mill-Artikolu 623(a) tal-Kodiċi Ċivili, li minħabba fihom dixxendent jista' jiġi diżerdat;*

3. *Illi skond testment unica charta fl-Atti tan-Nutar Philip Saliba datat 25 ta' Settembru 1981 - Dok. AB 01 - Francis u Giorgia konjuġi Buhagiar kienu skond it-Tieni Artikolu –*

"It-testaturi miżżewġin Buhagiar iħallu lil xulxin l-użufrutt ġenerali tal-ġid tagħhom kollu preżenti u futur tul ħajjithom kollha ..."

4. *Illi għalhekk tul ħajjitha Giorgia Buhagiar kellha d-dritt tircievi l-użufrutt;*

5. *Illi fir-rigward tar-rikorrent, flimkien ma ħuh John Buhagiar għandhom fil-pussess tagħhom il-fond magħruf bħala "Amazon Hall", għal liema fond huma kellhom iħallsu lil ommhom kera ta' ħdax il-elf, sitt mija u sitta u erbgħin euro u sebgħa u tmenin ċenteżmi (€ 11,646.87) fis-sena. Ir-rikorrent flimkien ma' ħuh John, kienu irriduċew arbitrarjament dan l-ammont u kienu jħallsu sitt mija u tnejn u ħamsin fix-xahar (€ 652). L-aħħar sena ta' ħajjitha ma ħallsu xejn;*

6. *Illi għalhekk d-disposizzjoni testamentarja hija waħda valida u għandha tibqa' tgħodd kif inhi, u dan se jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża anke permezz ta' recording li għamlet l-istess Giorgia Buhagiar;*

7. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri;*

3. Rat illi l-intimati l-oħra, għalkemm debitament notifikati, naqsu milli jipprezentaw eċċezzjonijiet u għalhekk ġew ikkunsidrati kontumaci.

Provi

4. Rat id-dokumentazzjoni pprezentata mill-partijiet mal-atti fuq imsemmija.

5. Rat illi fis-16 ta' Diċembru 2013, il-partijiet qablu illi l-provi miġbura fil-kawża 846/2013 fuq it-talba ta' dikjarazzjoni ta' nullita' tad-disposizzjoni testamentarja jikkonstitwixxu provi fil-kawża l-oħrajn fuq imsemmija".

6. Rat l-affidavit ta' **Carmelo sive Charles Buhagiar, John Buhagiar, Eugenio Buhagiar, Antoine Buhagiar, Noel Buhagiar** u **Francis sive Frank Buhagiar** lkoll ipprezentati mir-rikorrent fis-26 ta' Marzu 2014. (fol 27 sa 48 tal-process 846/2013)
7. Rat l-affidavit ta' **Mario Buhagiar, Rita Fenech, Stephen Buhagiar, Doris Axisa** ilkoll ipprezentati fis-27 ta' Ġunju 2014 mir-rikorrent. (fol 50 sa 56 tal-process 846/2013)
8. Rat ix-xhieda ta' **Joseph Caruana**, rappreżentant tal-Bank of Valletta plc, mogħtija fid-19 ta' Novembru 2014, (fol 318 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnu eżebita. (fol 59 sa 291 tal-process 846/2013).
9. Rat ix-xhieda ta' **Joseph Chircop**, Principal fid-Dipartiment tas-Sigurta' Socjali, mogħtija fid 19 ta' Novembru 2014 (fol 320 tal-process 846/2013).
10. Rat ix-xhieda ta' **Audrey Ghigo**, rappreżentant tal-HSBC Bank (Malta) plc, mogħtija fid-19 ta' Novembru 2014 (fol 322 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnha eżebita (fol 292 sa 317 tal-process 846/2013).
11. Rat ix-xhieda ta' **Pierre Gatt**, rappreżentant tas-soċjeta' United Macaroni Limited, mogħtija fid-19 ta' Novembru 2014 (fol 324 tal-process 846/2013).
12. Rat ix-xhieda tal-**Ispettur Roderick Agius**, mogħtija fid-19 ta' Novembru 2014 (fol 327 tal-process 846/2013).
13. Rat ix-xhieda ta' **Pierre Gatt**, rappreżentant tas-soċjeta' United Macaroni Limited, mogħtija fil-25 ta' Frar 2015 (fol 355 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnu eżebita (fol 342 tal-process 846/2013).
14. Rat ix-xhieda ta' **Joseph Caruana**, rappreżentant tal-Bank of Valletta plc, mogħtija fil-25 ta' Frar 2015, (fol 357 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnu eżebita (fol 343 sa 345 tal-process 846/2013).
15. Rat id-dokument eżebit mir-rikorrenti waqt is-seduta tal-25 ta' Frar 2015 (fol 346 tal-process 846/2013).
16. Rat ix-xhieda ta' **Audrey Ghigo**, rappreżentant tal-HSBC Bank (Malta) plc, mogħtija fil-25 ta' Frar 2015 (fol 360 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnha eżebita (fol 347 sa 354 tal-process 846/2013).
17. Rat ix-xhieda tan-**Nutar Margaret Heywood**, mogħtija fl-20 ta' Mejju 2015 (fol 372 tal-process 846/2013), u d-dokument minnha eżebit, ossija t-testment meritu tal-kawża odjerna, ossija dak tat-30 ta' Settembru 2008 (fol 366 tal-process 846/2013).
18. Rat ix-xhieda ta' **Amanda Mizzi**, rappreżentant tal-Malta Stock Exchange, mogħtija fl-20 ta' Mejju 2015 (fol 379 tal-process 846/2013).
19. Rat ix-xhieda ta' **Arabella Micallef**, rappreżentanta tal-Malta Stock Exchange, mogħtija fis-7 ta' Ottubru 2015 (fol 386 tal-process 846/2013) u rat id-dokumentazzjoni minnha eżebita (fol 383-385 tal-process 846/2013).

20. Rat illi fis-7 ta' Ottubru 2015, ir-rikorrent iddikjara illi ma kellux aktar provi x'jippreżenta.
21. Rat illi fit-2 ta' Diċembru 2015, l-intimat Alfred Buhagiar ippreżenta l-affidavit tiegħu (fol 390) flimkien ma' serje ta' dokumenti (fol 395 sa 415 tal-process 846/2013).
22. Rat l-affidavit ta' **Rosemary Barbara**, ippreżentat mill-intimat Alfred Buhagiar fit-2 ta' Marzu 2016 flimkien ma' dokumentazzjoni (fol 421 sa 433 tal-process 846/2013) rappreżentanti varji Ittri Uffiċjali mibgħuta minn Giorgia Buhagiar.
23. Rat illi bejn it-28 ta' April 2017 u s-6 ta' Diċembru 2019, saru erbgħatax-il seduta fejn il-Qorti dejjem għet mgharrfa illi l-partijiet kienu qed jittransiġu l-pendenza ta' bejniethom u għalhekk intalab differiment.
24. Rat illi fis-6 ta' Diċembru 2019 il-kawża għet assenjata lil dina l-Qorti, kif komposta.
25. Rat illi fl-1 ta' Diċembru 2020, il-Qorti għet infurmata illi r-rikorrent kien miet u fit-2 ta' Frar 2021 saret il-legitimazzjoni tal-atti f' isem martu, Anna Buhagiar.
26. Semgħet il-kontro eżami ta' Alfred Buhagiar illi sar fl-1 ta' Ġunju 2021 (fol 513 tal-process 846/2013).
27. Semgħet ix-xhieda in kontro eżami ta' Rose Marie Barbara, illi saret mill-Awstralja permezz ta' Video Conferencing fis-27 ta' Ottubru 2021 (fol 523 tal-process 846/2013).
28. Rat illi fis-27 ta' Jannar 2022, il-Qorti ordnat l-egħluq tal-provi wara l-konsulenti legali li kellhom jagħmlu l-kontro eżamijiet ma dehrux għall-kawża, fejn il-Qorti kienet allokat siegħa għal dan il-għan.
29. Rat illi fis-27 ta' Jannar 2022, il-Qorti ddifferiet il-kawża għall-preżentata tas-sottomissjonijiet rikorrenti.
30. Rat is-sottomissjonijiet rikorrenti bil-miktub ippreżentati fl-14 ta' Marzu 2022. (fol 539 tal-process 846/2013)
31. Rat is-sottomissjonijiet intimati bil-miktub ippreżentati fit-28 ta' April 2022. (fol 554 tal-process 846/2013)
32. Rat illi fit-8 ta' Ġunju 2022 il-kawża għet differita għas-sentenza fuq l-ewwel u tieni talba tar-rikorrenti.

Ikkunsidrat

33. Jingħad, l-ewwel u qabel kollox, illi bi ftehim mal-partijiet, għe deċiż illi dina l-Qorti tgħaddi biex tikkunsidra u tiddeċiedi biss l-ewwel żewġ talbiet rikorrenti, liema talbiet jitolbu s-segwenti azzjoni minn dina l-Qorti:

1. *Jigi dikjarat illi d-dispożizzjoni magħmula fir-raba' artikolu tal-aħħar testament revokatorju datat it-tletin (30) ta' Settembru, 2008 in atti Nutar*

Margaret Heywood, illi perrnezz tagħha r-rikorrent gie diżeredat, ma tiswiex fil-konfront tal-istess rikorrent;

2. *Jigi dikjarat illi konsegwentement ir-rikorrent huwa intitolat għall-ħlas tal-legittima portio lilu spettanti skond il-ligi mill-wirt tad-defunta ommu Giorgia Buhagiar;*

34. Il-Qorti għalhekk ser tipproċedi biex tagħmel l-osservazzjonijiet tagħha dwar tali talbiet biss.

35. Jirrizulta wkoll illi l-kawża odjerna kienet miexja flimkien u ser tiġi deċiża flimkien mas-segventi kawżi, li lkoll għandhom l-istess meritu u provi, ossija t-testment tat-30 ta' Settembru 2008:

- i. 846/2013 – Carmelo Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- ii. 844/2013 – John Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- iii. 845/2013 – Antoine Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- iv. 847/2013 – Eugenio Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- v. 848/2013 – Saviour Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- vi. 849/2013 – Raymond Buhagiar vs Alfred Buhagiar et
- vii. 851/2013 – Noel Buhagiar vs Alfred Buhagiar et

Fatti tal-każ

36. Jirrizulta illi l-partijiet huma kollha aħwa u tfal ta' Francis Buhagiar u Giorgia Buhagiar, nee' Cassar.

37. Jirrizulta, attwalment, illi tul iż-żwieġ tagħhom, il-konjuġi Francis u Giorgia Buhagiar kellhom erbatax-il tifel u tifla, li huma s-segventi f'eta':

- i. Alfred Buhagiar (1949)
- ii. Doris Axisa (1950)
- iii. Pauline Grixti (1952)
- iv. Carmel sive Charles Buhagiar (1953)
- v. Mario Buhagiar (1954)
- vi. John Buhagiar (1956)
- vii. Raymond Buhagiar (1957)
- viii. Saviour sive Sunny Buhagiar (1958)
- ix. Eugenio Buhagiar (1960)
- x. Stephen Buhagiar (1961)
- xi. Mary Dimech (1962)
- xii. Rita Fenech (1964)
- xiii. Antonie Buhagiar (1967)
- xiv. Francis sive Frank Buhagiar (1968)

38. Jirrizulta illi missierhom, Francis Buhagiar, kien negozjant, fil-qasam tal-importazzjoni u manufattura tal-ikel, u hekk kif bdew jikbru t-tfal is-subien, dawn bdew deħlin fin-negozju tiegħu.

39. Jirrizulta illi, mument minnhom, l-intimat Alfred Buhagiar, emigra lejn il-Kanada, u għalhekk ma baqax jinvolvi ruħu fin-negozju, filwaqt illi hühom Stephen, baqa' jistudja u ma involviex ruħu fin-negozju.
40. Jirrizulta illi, mument minnhom, missier il-partijiet, Francis Buhagiar, iffurma kumpannija bl-isem ta' Francis Busuttill (Lucky) Limited, liema kumpannija giet iffurmata fil-15 ta' Jannar 1976 bejnu u t-tfal Carmel, John, Saviour sive Sunny, Eugenio, Antoine, Raymond, Frankie, Noel u Mario lkoll aħwa Buhagiar.
41. Jirrizulta illi, missier il-partijiet, Francis Buhagiar, miet fl-20 ta' Marzu 1983 u ħalla lill-martu, Giorgia Busuttill, użufruttwarja tal-assi kollha illi kellu, ossija n-negozju kollu.
42. Jirrizulta illi wara il-mewt ta' missierhom, l-aħwa fuq imsemmija baqgħu joperaw bil-kumpannija Francis Busuttill (Lucky) Limited, iżda r-relazzjoni ta' bejniethom bdiet tiżżien u għalhekk eventwalment uħud feħu negozju għal rashom u uħud ingħaqdu bejniethom biex jiffurmaw negozju ieħor, filwaqt illi s-soċjeta' ta' missierhom, Francis Busuttill (Lucky) Limited, giet xolta fl-1 ta' Marzu 2003.
43. Jirrizulta, mill-provi prodotti w il-varji verżjonijiet tal-fatti, illi r-relazzjoni ta' l-aħwa, kemm bejniethom, kif ukoll ma' ommhom, ma kinetx waħda feliċi, partikolarment ma' Alfred Buhagiar, illi kien gie lura Malta mill-Kanada u beda jieħu ħsieb l-interessi ta' ommu.
44. Jirrizulta, mill-atti, illi omm il-partijiet, Giorgia Buhagiar, fetħet varji proċeduri versu uħud mill-aħwa, kemm permezz ta' Itri Uffiċjali kif ukoll permezz ta' kawżi *ad hoc*, in konnessjoni ma' propjetajiet illi hija kellha l-użufrutt tagħhom u li għalihom hija kkontendiet illi ma kinetx qed tithallas dak dovut lilha.
45. Jirrizulta illi, mument minnhom, fit-30 ta' Settembru 2008, omm il-partijiet, Giorgia Buhagiar, wara illi kkonsulat mal-konsulent legali tagħha ta' dan iż-żmien, il-Prim Imħallef Emeritus Giuseppe Mifsud Bonnici u assistita mill-intimat Alfred Buhagiar, għamlet testment fl-atti tan-Nutar Margaret Heywood, eżebet a fol 366 tal-proċess, fejn, filwaqt illi ħassret it-testmenti kollha preċedenti minnha magħmula, għaddiet biex tipprovdi s-segwenti:
- It-testatriċi qiegħda diżeredita lil uliedha Charles, John, Raymond, Salvatore sive Sunny, Eugenio, Antoine, Frank u Noel aħwa Buhagiar peress illi huma ċaħdu mingħajr raġuni l-manteniment lit-testatriċi billi lanqas ma huma jagħtuha l-użufrutt li ħallilha żewġha Francis Buhagiar fit-testment unika charta fl-atti tan-Nutar Dottor Philip Saliba tal-ħamsa u għoxrin (25) ta' Settembru, tas-sena elf disa' mija wieħed u tmenin (1981). It-testatriċi qiegħda tiddikkjara wkoll illi qiegħda diżeredita lil binha Salvatore sive Sunny peress illi ħabat għaliha fiżikament u b'hekk huwa sar ukoll ħati ta' moħqrija lejn it-testatriċi.*
46. Jirrizulta illi Giorgia Buhagiar, omm il-partijiet mietet fit-22 ta' Lulju 2011 u sussegwentement, infetaħ it-testment fuq imsemmi fejn ir-rikorrent sar jaf illi kien gie disereditat minn ommu.

47. Jirrizulta illi sussegwentement, saru diskussjonijet bejn il-partijiet fejn, f'Awwissu 2013, sar abbozz ta' ftehim fejn l-intimati aħwa Pauline Grixti, Mario Buhagiar, Stephen Buhagiar, Mary Dimech u Rita Fenech iffirmaw li qablu illi l-aħwa kollha jaqsmu magħhom f'iqsma indaq s l-wirt li ġej mill-ġenituri tagħhom (fol 8). L-intimat Alfred Buhagiar u Maria Dolores sive Doris Axisa, ma qablux fuq dan.
48. Jirrizulta illi sussegwentement, f'Settembru tas-sena 2013, infetħet il-kawża odjerna flimkien ma' sebġha kawzi oħra mill-aħwa kollha illi kienu ġew lkoll diżereditati.

Konsiderazzjonijiet Legali

49. Jirrizulta illi r-rikorrent, permezz tal-proċeduri odjerni, qiegħed jilmenta illi d-diżeredazzjoni ma ġiet b'ebda mod ġustifikata kif ukoll hija egalment insostenibbli kif redatta fit-testment.
50. Ikun opportun illi, qabel ma tkompli fil-konsiderazzjonijiet tagħha, teżamina l-prinċipji legali b'referenza, l-ewwel nett għal Liġi, u sussegwentement għal dak li intqal f'ġurisprudenza nostrana.
51. L-Artikoli tal-Liġi rilevanti għall-proċeduri odjerni huma s-segweni:

622. Barra mir-raġunijiet li għalihom wieħed jista' jsir mhux dehen li jiret, il-persuni li skont il-liġi għandhom il-jedd għas-sehem riżervat jistgħu jiġu mcaħħda minnu b'dikjarazzjoni magħmula għaldaqshekk mit-testatur, għal xi raġuni msemmija f'dan il-Kodiċi, u li tkun imfissra fit-testment.

623. Bla ħsara tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 630, ir-raġunijiet li għalihom dixxendent jista' jiġi diżeredat huma dawn biss li ġejjin:

- (a) jekk id-dixxendent ikun ċaħad mingħajr raġuni l-manteniment lit-testatur;*
- (b) jekk, fil-każ li t-testatur jiġġennen, id-dixxendent jabbandunah mingħajr ma jieħu b'ebda mod ħsieb tiegħu;*
- (ċ) jekk, fil-każ li d-dixxendent seta' jehles lit-testatur mill-ħabs, hu naqas mingħajr raġuni tajba li jagħmel dan;*
- (d) jekk id-dixxendent sawwat it-testatur, jew xort'oħra sar ħati ta' moħqrija lejha;*
- (e) jekk id-dixxendent kien ħati lejha it-testatur ta' offiża gravi;*
- (f) jekk il-persuna dixxendenti tkun tipprostitwixxi ruhha mingħajr konnivenza tat-testatur;*
- (g) f'kull każ li fih it-testatur, minħabba ż-żwieġ tad-dixxendent, ikun ġie, taħt id-dispożizzjonijiet tal-artikoli 27 sa 29, dikjarat ħieles mill-obbligu li jagħti*

625.(1) Ir-raġuni tad-diżeredazzjoni għandha tiġi ppruvata minn dak li jsostni d-diżeredazzjoni.

(2) Jekk tkun issemmiet iżjed minn raġuni waħda, il-prova ta' waħda hija biżżejjed.

629. *Meta fit-testment ma tkunx imsemmija r-raġuni li għaliha wieħed ikun gie diżeredat, jew ma tiġix ippruvata, id-diżeredat għandu jedd għas-sehem riżervat biss.*

52. Fil-kawża **Mackay Caroline sive Carol et -vs- Joseph Aquilina et noe** deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fl-24 ta' Ottubru, 2013, intqal is-segwent:

L-azzjoni odjerna hija ntiza sabiex timpunja r-raġunijiet li biha t-testatur Anthony MacKay iġġustifika id-diżeredazzjoni t'uliedu l-atturi.

Din il-Qorti eżaminat l-insenjament għaqli mogħti fis-sentenza in parte fl-ismijiet “Dorothy Grech mart Emanuel vs Deborah Fenech De Fremaux” deċiża fit-8 ta' Frar 2006 per l-Onor Imħallef Dr. J. R. Micallef.

Illi l-jedd tad-diżeredazzjoni huwa kontrollat mill-awtorita' ġudizzjarja biex jiġi mistharreġ jekk kemm-il darba r-raġuni msemmija mit-testatur kinitx tiswa jew le. Testatur li jagħmel użu ħażin minn dak il-jedd jitqies bħallikieku ma eżerċitax. Il-gravita' tar-raġuni li dwarha testatur jista' jiddeżereda werriet għandha tkun tali li mhux kull għamil meqjus bħala offensiv mit-testatur jagħti raġuni għad- diżeredazzjoni;

Illi d-diżeredazzjoni hija meqjusa bħala ċirkostanza eċċezzjonali li fiha t-testatur ikun jista' jħalli barra mill-wirt tiegħu lil min, mod ieħor, huwa bil-liġi mħolli dak il-jedd. Fi kliem ieħor, f'sistema ġuridiku bħalma huwa dak Malti fejn it-testatur m'huwiex mogħti liberta' sħiħa dwar kif jiddisponi minn ġidu għal wara mewtu, id-diżeredazzjoni hija “rimedju” li jingħata lit-testatur dwar persuna li – kieku mhux għal raġuni serja u gravi maħsuba fil-liġi – kien ikollha jedd għal-leġittima. Hija ċirkostanza li tmur kontra r-regola, u għalhekk hija mħarsa b'normi speċjali bil-għan li persuna ma titneħhiex kapriċċjożament mill-jedd li tiegħu s-sehem minimu li jmissha skond il-liġi. Fuq kollox, id-diżeredazzjoni hija għamla ta' kastig li t-testatur jista' jimponi minħabba xi għamil jew omissjoni li għaliha jkun jaħti l-werriet. B'differenza miċ-ċirkostanzi fejn persuna ma jkunx jisthoqqilha taret lit-testatur id-diżeredazzjoni hija sanzjoni li huwa t-testatur innifsu li jagħzel li jimponiha, u hija meqjusa bħala istitut odjuż li jmissu jitneħħa. Kemm hu hekk, fil-bidliet li saru dan l-aħhar fil-liġi tas-Suċċessjoni, id-diżeredazzjoni tal-axxendenti tneħħiet, iżda l-leġislatur ma deherlux li huwa l-waqt li titneħħa wkoll dik tad-dixxendenti;

Illi l-liġi trid li r-raġuni tad-diżeredazzjoni tisemma espressament fit-testment u l-prova tagħha trid issir mill-persuna li tallegaha. Ir-raġuni li tisemma trid ukoll tkun waħda mir-raġunijiet imsemmijin fil-liġi f'lista li hija tassattiva u ma tippremettix tifsir b'analogija. It-tifsir tar-raġuni tad-diżeredazzjoni għandu jkun wieħed restrittiv favur il-persuna mneħħija mill-wirt u mhux tifsir kontrih.

Iżda fejn ir-raġuni għad-diżeredazzjoni ma tissemmiex jew ma tiġix pruvata, l-persuna li tkun tnehhiet mill-wirt ikollha biss jedd għal-leġittima.

Illi l-interpretazzjoni tar-raġunijiet għad-diżeredazzjoni hija restrittiva favur min qiegħed jimpunja d-diżeredazzjoni u mhux favur il-volonta' tat-testatur – vide Ibid “Giovanni Bartolo vs Anthonio Bartolo et.” u “Filippa Debono vs Alfred Falzon et” deciza fit-30 t'Ottubru 2003 per Onor Imħallef Dr. G. Caruana Demajo.

53. Il-Qorti tagħmel referenza għal kawża oħra rilevanti, ossija il-kawża **Mary Pen Schembri et vs Dennis Schembri et** mogħtija fis-16 ta' Novembru 2017, fejn intqal is-segwenti:

18. Huwa ċar, li fil-każ odjern, id-diżeredazzjoni giet fil-fatt dikjarata mit-testatur Joseph Schembri għal xi waħda mir-raġunijiet imsemmija fil-Kodiċi Ċivili kif jeżiġi l-artikolu 622 tal-Kodiċi Ċivili. Di fatti f'artikolu 2 tat-Testment tiegħu ried u ordna li jiġu iddiżeredati uliedu kollha għar-raġunijiet indikati fil-paragrafi (d) u (e) tal-artikolu 623 tal-Kodiċi Ċivili.

19. Iżda huwa wkoll daqstant ċar għal din il-Qorti, li t-testatur Joseph Schembri, sa fejn jirrigwarda lill-uliedu Atturi, naqas għal kollox milli jfisser b'mod ċar fit-testment il-fatti li kellhom jagħtu lok għad-diżeredazzjoni kif espressi fis-sub-inciżi (d) u (e) 623 tal-Kodiċi Ċivili u kif hekk ukoll jeżiġi l-artikolu 622 tal-istess Kodiċi. Tabilhaqq, fit-termini ta' dan l-aħħar artikolu, id-diżeredazzjoni mhux biss kellha tkun dikjarata mit-testatur Joseph Schembri “għal xi raġuni msemmija f'dan il-Kodiċi” iżda l-istess raġuni msemmija fl-artikolu 623(d) u (e) suċċinat kellha tkun ukoll “imfissra fit-testment”.

20. Fil-kors tas-smiġħ tal-kawża, il-Konvenuti provaw jagħtu spjegazzjoni għalfejn il-mejjet provda għad-deżeredazzjoni tal-ulied Atturi. Dan jemerġi kemm mill-kontro-eżamijiet tal-Atturi u anke mix-xhieda tan-Nutar Ruben Casingena (a` fol 465 ara ukoll nota responsiva ta' sottomissjonijiet fil-punti 19 sa 24 a` fol 913 21 tal-proċess). In suċċint, il-Konvenuti provaw jiġġustifikaw id-diżeredazzjoni peress li skonthom, l-ulied Atturi fil-kawża, abbandunaw lil missierhom billi qatt ma ċemplulu u lanqas marru jarawh minn meta daħal l-isptar sakemm miet.

21. Din il-Qorti hi tal-fehma soda, li fit-termini ta' dak li jipprovdi l-artikolu 622 tal-Kap. 16, ir-raġuni kellha tkun imfissra mit-testatur fit-testment u mhux mill-eredi konvenuti li fit-termini tal-artikolu 625(1) kellhom biss l-obbligu li jsostnuwa u jippruvawha.

*22. Kif għustament saħqet il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili presjeduta mill-Imħallef Harding fis-sentenza **Giovanni Bartolo vs Antonio Bartolo et** mogħtija fis-7 ta' Jannar 1936,*

“una volta ma hemmx ebda fatt li jammonta għal motiv ta' diżeredazzjoni, allura d-diżeredazzjoni ta' l-attur [ommissis] ma hix sostenibbli, u l-attur għandu d-dritt għal-leġittima.” (P.A. Kollez. Vol:

XXIX.ii.880). *Għalhekk, b'applikazzjoni ta' dan l-insenjament, li l-fatt wahdu li t-testatur jonqos milli jfisser ir-raġuni għad-diżeredazzjoni fit-termini ta' dak li jiddisponi l-artikolu 622 tal-Kodiċi Ċivili, dan jammonta għal nuqqas serju sostantiv li ma jwassalx għad-diżeredazzjoni kif trid il-ligi taht l-artikli suċċitati.*

23. *Fir-rigward tat-tieni talba Attrici, irid pero' jingħad ukoll, li jekk wieħed kellu joqgħod ma' kif testwalment hija imfassla, din id-dikjarazzjoni hija fis-sens li "r-raġuni ta' diżeredazzjoni ma hijiex ġustifikata" għax ma ġietx pruvata mill-Konvenuti eredi a tenur tal-artikolu 625 tal-Kodiċi Ċivili (ara nota ta' sottomissjonijiet a fol 899) u mhux għax it-testatur naqas milli jsemmi r-raġuni li għaliha ddiżereda lil uliedu skont kif jesprimi l-artikolu 622 tal-Kap. 16.*

24. *Għalhekk, anke f'dan ir-rigward, fit-termini ta' kif inhi originata t-tieni talba tal-Atturi, kieku kellha issir indaġini dwar jekk ir-raġuni għad-diżeredazzjoni, kif mogħtija mill-Konvenuti eredi biex jiġġustifikawha, ġietx sodisfaċentement provata minnhom fit-termini tal-artikolu 625(1), din il-Qorti, mingħajr eżitazzjoni tikkonkludi li ma kienx hemm raġunijiet ġusti.*

25. *Kif ġie stabbilit mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fis-sentenza **Dorothy Grech vs Deborah Fenech De Fremaux** datata 8 ta' Frar 2006:-*

"... .. il-jedd tad-diżeredazzjoni huwa kontrollat mill-awtorita' gudizzjarja biex jiġi mistharreġ jekk kemm-il darba r-raġuni msemmija mit-testatur kinitx tiswa jew le. Testatur li jagħmel użu hażin minn dak il-jedd jittqies bħallikieku ma eżerċitahx (App. Civ. 14.11.1938 fil-kawża fl-ismijiet Bartolo et vs Camilleri noe et (Kollez. Vol:XXX.i.240). Il-gravita' tar-raġuni li dwarha testatur jista' jiddeżereda werriet għandha tkun tali li mhux kull għamil meqjus bħala offensiv mit-testatur jagħti raġuni għad-diżeredazzjoni (P.A. 20.3.1949 fil-kawża fl-ismijiet Attard Montalto vs Attard Montalto (Kollez. Vol:XXXIII.ii.357);

Illi d-diżeredazzjoni hija meqjusa bħala ċirkostanza eċċezzjonali li fiha t-testatur ikun jista' jhalli barra mill-wirt tiegħu lil min, mod ieħor, huwa bil-ligi mħolli dak il-jedd. Fi kliem ieħor, f'sistema guridiku bħalma huwa dak Malti fejn it-testatur m'huwiex mogħti liberta' sħiħa dwar kif jiddisponi minn ġidu għal wara mewtu, id-diżeredazzjoni hija "rimedju" li jingħata lit-testatur dwar persuna li – kieku mhux għal raġuni serja u gravi maħsuba fil-ligi (Raġuni serja u gravi biżżejjed li tista' ċċaħħad il-jedd tal-manteniment skond l-artikolu 32 tal-Kap 16) – kien ikollha jedd għal-legittima. Hija ċirkostanza li tmur kontra r-regola, u għalhekk hija mħarsa b'normi speċjali bil-għan li persuna ma titneħhiex kapriċċjożament mill-jedd li tiegħu s-sehem minimu li jmissha skond il-ligi. Fuq kollox, id-diżeredazzjoni hija għamla ta' kastig li t-testatur jista' jimponi minhabba xi għamil jew omissjoni li għaliha jkun jaħti l-werriet. B'differenza miċ-ċirkostanzi fejn persuna ma jkunx jisthoqqilha turet lit-testatur (Ara l-art. 605(1) tal-Kap 16), id-diżeredazzjoni hija sanzjoni li huwa t-testatur innifsu li jagħzel li jimponiha, u hija meqjusa bħala istitut odjuż li jmissu jimeħħa

(*Caruana Galizia Notes on Civil Law – Law on Succession*, pagg. 1003-4). Kemm hu hekk, fil-bidliet li saru dan l-aħħar fil-liġi tas-Suċċessjoni, id-diżeredazzjoni tal-axxendenti tneħħiet (L-artikolu 624 tal-Kodiċi Ċivili tħassar bl-art. 65 tal-Att XVIII tal-2004), iżda l-legislatur ma deherlux li huwa l-waqt li titneħħa wkoll dik tad-dixxendenti;

Illi l-liġi trid li r-raġuni tad-diżeredazzjoni tissemma espressament fit-testament (Art. 622 tal-Kap 16) u l-prova tagħha trid issir mill-persuna li tallegaha (Art. 625(1) tal-Kap 16). Ir-raġuni li tissemma trid ukoll tkun waħda mir-raġunijiet imsemmijin fil-liġi f'lista li hija tassattiva u ma tippermettix tifsir b'analogija. It-tifsir tar-raġuni tad-diżeredazzjoni għandu jkun wieħed restrittiv favur il-persuna mneħħija mill-wirt u mhux tifsir kontriha (P.A. 7.1.1936 fil-kawża fl-ismijiet *Bartolo vs Bartolo et* (Kollez. Vol: XXIX.ii.880)). Iżda fejn ir-raġuni għad-diżeredazzjoni ma tissemmiex jew ma tiġix pruvata, l-persuna li tkun tneħħiet mill-wirt ikollha biss jedd għal-legittima (Art. 629 tal-Kap 16). Dan huwa sewwasew dak li qiegħda titlob l-attriċi fl-azzjoni tagħha;" (sottolinear ta' din il-Qorti). 26. It-tifsira mogħtija mill-Konvenuti għad-diżeredazzjoni taħt is-subinċiżi (d) u (e) tal-artikolu 623 dikjarata mit-testatur hija dik ta' abbandun tad-decuius minn uliedu billi qatt ma ċemplulu u lanqas marru jarawh min mindu ddahhal l-isptar sakemm miet, liema fatt ma ġiex ikkontestat mill-Atturi. Fir-rigward ta' "moħqrija" u "offiża gravi" fil-konfront tat-testatur ai termini tal-artikolu 623(d) u (e), ġie sottomess mill-Imħallef Gouder fis-sentenza **Maria Salvina dei Baroni Attard Montalto -vs- Tabib Dr. Angelo dei Baroni Attard Montalto** (Qorti Ċivili Prim' Awla Kollez. Vol. XXXIII P II p 357) li "il-kondotta hażina tat-tifel jew dixxendent ieħor tista' tkun tikkonsisti fl-atti ta' krudelta abitwali jew f'atti tali li t-tifel jew dixxendent ieħor, jagħmel apposta biex jinki, u b'hekk iwegġa' l-qalb tal-ġenituri jew axxendenti oħra, jew f'atti li bihom inaqqas l-istima u r-reputazzjoni ta' l-axxendent; imma f'dawn il-każijiet mhix il-kattiva kondotta li tagħti lok għad-diżeredazzjoni, imma l-moħqrija kontemplata fl-ittra (d) taċ-ċitat art. 660 (illum art. 623) tal-Kodiċi Ċivili fl-ewwel każ, u fit-tieni każ l-ingurja kontemplata fl-ittra (e) tal-istess artikolu" (sottolinear u emfazi ta' din il-Qorti).

28. Din il-Qorti għalhekk, trid teżamina l-motivazzjonijiet tal-Atturi ulied, wara n-nuqqas tagħhom li jagħmlu kuntatt ma' missierhom. Hekk tkun tista' tikkonkludi jekk dan l-aġir jammontax għal "moħqrija" u/jew "offiża gravi" fil-konfront tat-testatur fit-termini tal-artikolu 623(d) u (e).

29. Din il-Qorti temmen, bħall-Konvenuti (ara punt 19 tan-nota ta' sottomissjonijiet a` fol 913), li x-xhieda ta' Vincent Schembri hija l-iktar waħda veritiera minn fost l-aħwa ulied id-decuius, fir-rigward ta' jekk kinux konsapevoli li missierhom kien marid gravi l-isptar. Il-Qorti tikkonkludi li l-aħwa kienu jafu li missierhom kien qiegħed l-isptar (ara xhieda ta' Connie Ciantar a` fol 731).

30. *In-nuqqas minn naħa tad-dixxendenti li jżuru lil missierhom meta kienu jafu li qiegħed l-isptar, ma tistax titqies bħala kondotta tajba u jekk mhux ukoll ċensurabbli. Iżda minkejja dan, din il-Qorti ma tarax li din il-kondotta hija tali li tista' tissarraf f' "moħqrija" u /jew "offiża gravi" fit-termini ta' dak li jiddisponi tal-artikolu 623(d) u (e) tal-Kodiċi Ċivili.*

31. *Fuq stregwa tal-insenjament tas-sentenza appena citata, din il-Qorti hija moralment konvinta, li n-nuqqas tal-ulied li jżuru lil missierhom ma sarx "apposta biex jink[u], u b'hekk iweġġgħ[u] l-qalb" tiegħu jew biex inaqsulu "l-stima u r-reputazzjoni" iżda, kif jistqarr Vincent Schembri fix-xhieda tiegħu stess (a` fol 587, 601 u 602), dan kien frott tar-rimors għal mod kif kien għab ruħu magħhom missierhom.*

Ikkunsidrat

54. Ikkunsidrat l-aspetti legali, kemm kif redatti fil-Liġi stess, kif ukoll kif esposti mill-Qrati nostrani tagħna, ikun opportun issa li din il-Qorti tapplika dak li jingħad għall-fatti tal-każ odjern.
55. Jirrizulta, mill-assjem tal-provi, illi fis-sena 2008, ossija meta Giorgia Buhagiar għamlet it-testment li issa r-raba' artikolu tiegħu dwar diseredazzjoni qed jiġi kontestat, l-istess Giorgia Buhagiar kellha pendenzi ma John Buhagiar, flimkien ma' ħuh, Carmelo Buhagiar, relatati mal-fond okkupat mill-istess aħwa, permezz tas-soċjeta' tagħhom Amazon Limited, liema pendenza wasslet biex l-istess Giorgia Buhagiar niedet proċeduri il-Qorti kontra tagħhom – 1233/2010 JZM.
56. Jirrizulta illi, permezz ta' skrittura ta' transazzjoni, li tidher a fol 400 tal-process 846/2013, fl-24 ta' Frar 2011, ossija wara li sar it-testment, dina l-pendenza kienet giet riziolta bejn il-partijiet u hija tħallset kollox lilha dovut.
57. Jirrizulta wkoll illi mument minnhom, Giorgia Buhagiar kellha kwistjoni ma l-aħwa Raymond u Saviuor sive Sunny Buhagiar, fuq garage illi hija kienet qed tikkontendi li kienu qed jokkupaw illegalment taħt ir-residenza tagħha, u dana kif jidher mill-ittri Uffiċjali esebiti u datati April 1993. (fol 421 tal-process 846/2013) Ma hemm ebda indikazzjoni dwar jekk itteħdietx azzjoni oħra jew jekk il-kwistjoni gietx riziolta.
58. Jirrizulta wkoll illi, mument minnhom, Giorgia Buhagiar kellha kwistjoni ma' l-aħwa Eugenio u Frank Buhagiar, fuq garage bl-isem ta' Macombo Garage, u dana kien jidher minn Ittra datata 6 ta' Marzu 2000 (fol 407 tal-process 846/2013). Ma hemm ebda indikazzjoni dwar jekk itteħditx azzjoni oħra jew jekk il-kwistjoni ħietx riziolta.
59. Minn imkien, madanakollu, ma jidher ippruvat illi r-rikorrent jew ħutu li ġew lkoll diżeredati, f'xi mument, ċaħdu, mingħajr raġuni, l-manteniment lill-istess Giorgia Buhagiar, kif indikat li qalet l-istess Giorgia Buhagiar fit-testment tat-30 ta' Settembru 2008, u li jirrizulta bħala bażi ta' diżeredazzjoni skond l-Artikolu 623 (a) tal-Kap 16.
60. Dana qiegħed jingħad, għax ħareġ ċar mill-provi prodotti, illi Giorgia Buhagiar, għalkemm kienet użufruttwarja tal-assi kollha u ma kellha ebda assi personalment tagħha, kienet dejjem f'posizzjoni illi tgħix ħajja tajba, fejn saħansitra kienet issiefer regolarment u tgħix ħajja komda. Jirrizulta wkoll illi l-introjt ta' Giorgia Buhagiar kien

tali illi, mument minnhom, hija ma baqgħetx intitolata tibqa' tirċievi l-Għajjnuna Soċjali, u dana skond kif indikat mix-xhieda prodotta quddiem dina l-Qorti.

61. Hareġ ċar ukoll, mill-assjem tal-provi, illi hemm differenzi kbar bejn l-aħwa kollha u Alfred Buhagiar, filwaqt illi hareġ ċar ukoll illi l-istess Alfred Buhagiar kien ħa taħt il-kontroll tiegħu, lil Giorgia Buhagiar, fejn saħansitra kien hu illi ħadha għand in-Nutar Margaret Heywood għal varji laqgħat illi Giorgia Buhagiar kellha man-Nutar illi eventwalment wassal għat-testment meritu ta' din il-kawża odjerna.
62. Il-Qorti tifhem tassew li Giorgia Buhagiar, kif stqarret ix-xhud ta' l-intimat, Rose Marie Barbara fl-affidavit tagħha, kienet mara twajba u tassew tħobb il-familja tagħha u l-erbatax il-tifel u tifla illi hija gābet f'din id-dinja, u jidher illi spiċċat fin-nofs ta' kunflitt bejn l-aħwa bbażata unikament fuq għlied dwar propjeta' u assi li missierhom, Francis Buhagiar, kien ħadem tant għalihom u kien ħallielhom, u li issa bejniethom, partikolarment Alfred Buhagiar ma' ħutu s-subien l-oħra, ma kinux kapaci jiftehmu fuq xejn, la fuq fejn kellha tqatta' l-aħħar xhur ta' ħajjitha u lanqas fil-funeral tagħha stess.
63. Il-Qorti, għalhekk, tqis illi ma giex ippruvat minn Alfred Buhagiar, illi f'xi mument irrikorrent, jew ħutu l-oħra, b'xi mod naqsu milli jieħdu ħsieb lill-ommmhom, iżda gie, mill-banda l-oħra, ippruvat illi ommhom Giorgia Buhagiar, kienet tgħix ħajja tajba u ma kien jonqosha xejn, tant li kienet issiefer regolarment, u fl-aħħar xhur ta' ħajjitha, ttieħdet tgħix ġewwa residenza għall-anzjani ta' livell superjuri għal dak normali, u dana versu ħlas illi l-aħwa kollha, għajr għal Alfred Buhagiar, ħallsu – fatt li ċertament juri illi ma huwiex minnu dak li intqal minn ommhom fit-testment tat-30 ta' Settembru 2008 u li sar riżultat ta' pressjonijiet illi kienu qed isiru fuqha.
64. Il-Qorti tosserva ukoll illi fit-testment jintqal wkoll illi Sunny Buhagiar kien hebb għaliha u għalhekk din kienet raġuni oħra għaliex kienet ser tiddeżereditah. Madanakollu, mill-assjem tal-provi, inkluż provi da' parte tal-Pulizija, ma jidher li sar ebda rapport qatt da parte ta' Giorgia Buhagiar fuq xi attakk li seta' għamel Sunny Buhagiar. Apparti minn hekk, ma nġiebet ebda prova biex tikkorrobora tali asserzjoni, u għalhekk tqis illi anke tali baai ta' diżeredita, din id-darba fil-konfront ta' Sunny Buhagiar, ma jirriżultax ippruvat illi dana huwa minnu.
65. Kif qalu l-Qrati fis-sentenza fuq ċitati, l-istitut tad-diżeredita' hija materja ta' natura eċċezzjonali u għandha tiġi interpretata b'mod restrittiv a favur tal-persuna illi qiegħed jiġi diżereditat.
66. Fil-każ odjern, applikati dawna r-regoli u eżaminati tali fatti, din il-Qorti jidhrilha li l-ebda waħda mir-raġunijiet għad-diżeredazzjoni ndikati mit-testatriċi fit-testment kkonċernat ma tikkwalifika bħala raġuni tajba u siewja skond il-Liġi, u għalhekk tqis illi l-ewwel u tieni talba tar-rikorrent għandhom jiġu milqugħa.

Deċiżjoni Parzjali

Il-Qorti,

Wara illi rat l-atti u semgħet x-xhieda;

Tgħaddi biex tiddeċiedi l-ewwel u tieni talba tar-rikorrent billi:

Filwaqt li tosserva li l-intimati Maria Dolores sive Doris Axisa, Pauline Grixti, Mario Buhagiar, Stephen Buhagiar, Mary Dimech u Rita Fenech huma lkoll kontumaċi;

Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha ta' l-intimat Alfred Buhagiar;

Tilqa' l-ewwel u t-tieni talba tar-rikorrent u, konsegwentement:

Tiddikjara illi d-dispożizzjoni magħmula fir-raba' artikolu tal-aħħar testment revokatorju datat it-tletin (30) ta' Settembru, 2008 in atti Nutar Margaret Heywood, illi permezz tagħha r-rikorrent gie diżeredat, ma tiswix fil-konfront tal-istess rikorrent;

Tiddikjara illi konsegwentement ir-rikorrent huwa intitolat għall-ħlas tal-leġittima portio lilu spettanti skond il-liġi mill-wirt tad-defunta ommu Giorgia Buhagiar;

Spejjeż tal-proċeduri odjerni jiġu deċiżi mas-sentenza finali.

Tordna l-kontinwazzjoni tas-smiġħ tal-kawża fil-meritu.

Francesco Depasquale LL.D. LL.M. (IMLI)
Imħallef

Rita Sciberras
Deputat Registratur